

מועדים וסדרי דין בבוררות (חלק ב')

יחיאל ברונר, עו"ד (מהנדס)

במאמר קודם שלנו בנושא (בגליון חודש ספטמבר 2000), תואר מקרה בו ביהמ"ש ביטל פסק בוררות שניתן על ידי בורר לאחר שהנתבע, שם, לא הגיש כתב הגנה במועד. ביהמ"ש הורה על החזרת הדיון לבורר, וזאת לאחר שהשתכנע שאי הענות הנתבע להוראות הבורר קרתה בתום לב, כמפורט שם במאמר.

לאחרונה, בפס"ד שניתן על ידי ביהמ"ש המחוזי בת"א לפני כחודשיים, אישר ביהמ"ש פסק בוררות שניתן, גם הוא, מחוסר הגנה של הנתבע, לאחר שביהמ"ש השתכנע שאי-הגשת כתב ההגנה היתה חלק מ"תרגילי השהיה והתחמקות" שנעשו, שלא בתום לב, על ידי הנתבע, כפי שמפורט להלן.

המחלוקת בעניין דן, אשר נדונה בפני בוררת עו"ד במקצועה, נסובה סביב הסכם קומבינציה שלא הושלם על ידי בעלי הקרקע, לאחר שלא העבירו את הקרקע על שם הקבלן שבנה את הבית. בכתב תביעתו תבע הקבלן את בעלי הקרקע להעברת הקרקע על שמו, וכן תבע אותם לתשלום הפיצוי הקבוע בחוזה למקרה של הפרתו, בסך של \$ 50,000. הבוררת קבעה מועדים להגשת כתב התביעה וכתב ההגנה, וכן קבעה מועד לקיום ישיבת בוררות ראשונה, כמה ימים לאחר הגשת כתב ההגנה. כתב התביעה הוגש במועד. יומיים לפני המועד שנקבע לדיון, פנה בא-כוחם של בעלי הקרקע, שהינם תושבי חוץ, לבוררת, בבקשה לדחות את המועד להגשת כתב ההגנה וכן את המועד שנקבע לדיון, בטענה, שאחד מבעלי הקרקע לקה בלבו ולא ניתן היה להגיש את כתב ההגנה ללא עזרתו במועד, וכן לא ניתן היה לקיים את הדיון שנקבע.

הבוררת נענתה לבקשה ודחתה את שני המועדים, וכן ציינה במכתבה לצדדים, כי "מצבו הרפואי של המבקש יילקח בחשבון בעת תיאום מועד עדותו, אם וכאשר יידרש". בנוסף, איזכרה הבוררת במכתבה לצדדים את סעיף 15(א) לחוק הבוררות ואת סעיף י' לתוספת לחוק הבוררות, המקנים לבורר את הסמכות לדון בעניין גם בהעדרו של אחד הצדדים לבוררות מהדיון, 'באם הודיע הבורר והזהיר את הצדדים כי יעשה כן, במידה ומי מהם לא יתייצב לדיון במועד שנקבע'. במכתב תגובה הודיע בא כוחם של בעלי הקרקע לבוררת כי מרשיו אינם מתכוונים להופיע לדיון, וכן הודיע לה, כי בכוונת מרשיו להגיש בקשה לביהמ"ש להעברת הבוררת מתפקידה.

במועד הדיון כפי שנקבע הופיעו הקבלן ובא כוחו, אולם מצד בעלי הקרקע או בא כוחם לא נכח איש. הבוררת, בהתאם לאזהרתה, דנה בכתב התביעה, חקרה את התובע וקיבלה את ראיותיו, ולבסוף הכריעה את הדין לחובת בעלי הקרקע וכן חיובה אותם בסכום שנתבע כפיצויים. שני הצדדים עתרו לביהמ"ש. הקבלן - לאישור פסק הבוררות, ואילו בעלי הקרקע - לביטולו, בטענה, שלא ניתנה להם ההזדמנות הנאותה לטעון את טענותיהם.

לאחר ששני הצדדים העידו בפניו, דחה ביהמ"ש את בקשת בעלי הקרקע לביטול פסק הבוררות, וקיבל את תביעת הקבלן לאישור הפסק. בהכרעתו קבע ביהמ"ש, כי הוכח בפניו שאי-הגשת כתב ההגנה בזמן לא נבעה ממחלת אחד מבעלי הקרקע שהם, כזכור, תושבי חוץ, שכן הוכח, שבן משפחתם הגר בארץ, כמו גם בא כוחם שטיפל בעסקת הקומבינציה, היו בסוד כל עניני העסקה, וכל המידע של בעלי הקרקע עצמם היה בידם רק מפי השמועה משניים אלה. בבקשת הביטול לא נתנו בעלי הקרקע כל הסבר מדוע לא ניתן היה להגיש את כתב ההגנה בהסתמך על אותם השניים. בנוסף, זקף ביהמ"ש לחובתם של בעלי הקרקע את העובדה, שבקשתם הראשונה לדחייה הוגשה לבוררת יומיים בלבד לפני המועד שנקבע לדיון הראשון, ולא קודם לכן. גם הודעתם של בעלי הקרקע לבוררת כי בכוונתם להגיש בקשה להעברתה מתפקידה, בעוד שבפועל לא הוגשה על ידם בקשה שכזו לביהמ"ש, התפרשה כנסיון להלך אימים על הבוררת, ללא כל בסיס עובדתי במציאות. נסיון זה הוסיף משקל לובתם של בעלי הקרקע, דבר שהביא, בסופו של דבר, להכרעת ביהמ"ש לחובתם, כשהוא קובע: "אין המדובר במצב שבו לא ניתנה למבקשים הזדמנות נאותה לטעון טענותיהם או להביא ראיותיהם, אלא שהם לא ניצלו את ההזדמנות שניתנה להם ובחרו לעשות דין לעצמם תוך "איום" חוזר ונשנה, שלא מומש, בפניה לבית המשפט בבקשה להעביר את הבוררת מתפקידה".

ביהמ"ש גם קבע, שמאחר ובא כוחם של בעלי הקרקע יכול היה להתייצב לדיון, וכן להגיש את כתב ההגנה במועד שנקבע, ומשבחרו בעלי הקרקע שלא לעשות כן, הרי לאור התרעתה-אזהרתה של הבוררת כי תדון בעניין גם ללא נוכחות מי מהצדדים, פעלה הבוררת כדין, ואין מקום לפסול את הפסק שניתן על ידה: "במקרה דן היו הזדמנויות די והותר בידי המבקשים להגיש כתב הגנה והם לא ניצלו אותן. הם גם עשו דין לעצמם ונטלו את הסיכון שהדיון יתקיים בהיעדרם, שעה שבחרו שאיש מטעמם לא יופיע לשיבת הבוררות, אף לא בא-כוחם. זאת הגם שהוזהרו קודם לכן, שאם לא יופיעו לדיון, יכול שזה יתקיים בהיעדרם וכאשר מצד שני הודע להם על ידי הבוררת כי ניתן יהיה לשמוע את עדותו של המבקש במועד נדחה שיתואם תוך התחשבות במצבו הרפואי. לא זו אף זו. המבקשים בחרו בגישה של "שב ואל תעשה" לאורך כל התנהלותם בבוררות... אינני מטיל ספק בכך שנבצר מהמבקש עצמו להופיע לשיבת הבוררות בה עסקינן וגם לא בכך שבתקופה מסוימת לא יכול היה, עקב מצב בריאותו, "לתרום" או "להירתם" להגשת כתב הגנה; אך עם זאת הוברר, שאת כתב ההגנה ניתן היה להגיש הרבה קודם לכן, ואף הנתונים והמידע הנדרשים לניסוחו לא היו בידי המבקש דווקא אלא בידי נציגו ובא כוחו, שלא נטען וממילא לא הוכח, כי לא ניאותו לשתף פעולה עם ב"כ המבקשים לצורך הכנתו של כתב הגנה כאמור. עוד הוברר, כי לא היתה כל הצדקה לכך שב"כ המבקשים ואיש מטעמם לא יתייצב לשיבת הבוררות, ומשכך נהגו המבקשים, עשו כן מתוך בחירה ואל להם לבוא בטרוניה לבוררת ולכך שפסק הדין ניתן בהיעדרם. נוכח השתלשלות האירועים בתיק זה, הצגת המבקשים את קיום שיבת הבוררות במועדה כ"ניצול" מצבו הבריאותי של המבקש, חוטאת לאמת." כאמור, דחה ביהמ"ש את הבקשה לביטול פסק הבוררות, וקיבל את הבקשה לאישורו.

לסיום נחזור ונאזכר את דבריו של ביהמ"ש העליון, שאוזכרו כבר במאמר הראשון, בו קבע ביהמ"ש כי: "נכון הוא אמנם שאין בית-משפט זה נוטה לקפח זכות מהותית בשל פגם פורמליסטי בלבד, ולעתים קרובות יתייחס לכן בליברליות לקיום הוראות תקנות סדר הדין האזרחי, אולם

אין בכך כדי להתיר את הרסן ולהרשות לכל בעל-דין לנהוג בתקנות הדיון כאוות נפשו, רוצה - מקיימן, אינו רוצה - אינו מקיימן. אמנם אין הפרוצדורה, מיטת סדום', אבל גם מזרן-סתם אין היא, שאתה מקפלו וזורקו ממקום למקום. תקנות הדיון - מטרתן ליצור מסגרת נאותה כדי אפשר לצדדים להגיע לחקר האמת בדרך היעילה ביותר, ולכן מן הראוי כי נקפיד ככל האפשר לקיימן".